

העלון לעזורך התורני

בסייעתא דשמיא

פרשת נשא ♦ גליון מס' 16

שיחת עורכים

ספס

עריכת כותרת נכונה

אחד הנושאים שנשאלים בפורום הרבה זה ענין הכותרות. האם נכון לערוך את הכותרת כך או שמא אחרת, ובכל פעם שעולה שאלה כזו ישנם כמה סגנונות של תשובות. במאמר זה ננסה לדבר מעט על נושא ארוך זה, ולהבין מפני מה כל פעם עולים סגנונות שונים של רעיונות לכל כותרת שתהיה.

כהקדמה לענין, יש להבדיל בין סוגי כותרות. יש כותרות ראשיות של כל המאמר כולו המשקפות את תוכן המאמר, ויש כותרות משנה בתוך המאמר שנותנות לקורא סקירה על הקטע הבא בלבד. אז מה אמורה להכיל כותרת, שמא את פתיחת המאמר, או את השאלה המרכזית שבמאמר, או שמא משהו אחר?

רבים טענו שהמוטו המרכזי בכותרת היא לתמצת כמה שיותר אך מצד שני שלא יחסר בו העוקץ המרכזי במאמר.

יש לא מעט עורכים שהעלו טענה שכותרת אמורה לסקרן את הקורא לקרוא את המאמר ועל כן אין לגלות בה את תוכן המאמר אלא את שורשו, כיון שמצד שני המטרה הרי לגלות מה הולך להיות כתוב במאמר... לעניות דעתי נכון הדבר יותר בכותרת ראשית או כותרת משנה שהיא כחלק מהמאמר, אבל בכותרת משנה שאמורה להיות משולבת בצד הטקסט, אדרבה היא אמורה לתמצת כמה שיותר מהדברים ולגלות כמה שיותר.

מלאכה זו של עריכת כותרת, הינה מהקשות שבמלאכת העריכה, כיון שנדרש להשקיע מחשבה מה לכלול בה ומה להשמיט בה, בפרט במאמרים ארוכים שניתן רבות להתלבט איך לכתוב ענין ארוך במשפט מסכם אחד, ולעיתים עשוי הדבר לארוך זמן רב, לכתוב, להוסיף, למחוק, וחוזר חלילה.

ונסיים בכך, שראיתי ספר נכבד שעורכיו חפצו לכתוב בתוכן העניינים כותרת לכל נושא, על מנת להקל על המעיין, ברם כשפותחים את הספר נוכחים לראות שלא הועילו מאומה, כיון שהכותרת אינה קשורה כמעט לתוכן עליו נסוב המאמר. ועל כך נאמר 'החכם עיניו בראשו'...

בסייעתא דשמיא זכינו שהעלון מתפרסם ומגיע למקומות רבים הרבה מעבר ליד הדמיון שיכולנו לצפות, ומתקבל באהבה רה בקרב ציבור העוסקים במלאכת עריכת ספרים. ומאחר שקיבלנו הרבה פניות לפירסום בעלון, הננו להודיע שבעז"ה נפתח מדור לפירסום דרושים בעלון. הן לעורכים המעוניינים לפרסם את עצמם, והן לבעלי מכונים או לקוחות שמחפשים עורכים. כמו כן ניתן לפרסם ספרים חדשים שיצאו לאור.

לפירסום יש לפנות למייל alon.lorech.t@gmail.com

בברכה שתשרה הברכה במעשה ידינו.

הפרשה בעין העורך

[הרהורים מעניין הפרשה והמועדים שעברו עלינו לטובה]

סגס

(אל) תחזור על עצמך

לכל אירוע יש כמה זוויות, וכל זווית אפשר לתאר בכמה צורות.

קחו לדוגמא "הכנסת ספר תורה".

אחד מתלביב מהשמחה העצומה בזמן התהלכה. השני חושב שדווקא כאשר יצאו עם הספרים הישנים לקראת הספר החדש, זה היה רגע השיא. השלישי דווקא חושב שרגע ההוד היה כאשר סיימו את כתיבת האותיות. יש כאלו שהרכב המנגן שעל גבו הותקנו מערכות שונות של אורות ואפקטים, תפס אותם, או כאלו שממש התחברו לכיבוד שהוגש כיד המלך.

אם נטיל על כמה כותבים לתאר את החלקים הללו באירוע, נקבל תיאורים שונים בתכלית. יש שידווחו עניינית מה היה ולמה, באיזה שעה התחיל ומתי הסתיים האירוע, יש שקולמוסם נוטף תיאורים עסיסיים וחיים, השמחה פורצת מהנייר ואת הכיבוד פשוט אפשר לטעום. יש המגזימים ויש המקצרים.

מעמד הנשיאים

התורה מתארת לנו את חנוכת המשכן. אחד האירועים שהיו הוא "מעמד הנשיאים".

בכל יום ויום הוקרב קרבן מיוחד לחנוכת המזבח על ידי הנשיאים, ולמרות שהיה זה אותו קרבן בדיוק, התורה חוזרת שוב ושוב על תיאורו המדויק של הקרבן שהובא.

מדוע התורה כתבה כך?

עונה הרמב"ן: לכל אחד מהנשיאים עלה במחשבה להביא חנוכה למזבח, ושתהיה בזה השיעור, אבל נחשון חשב בשיעור הזה טעם אחד, וזולתו כל אחד מהנשיאים חשב טעם בפני עצמו... ונתנאל בן צוער חשב גם כן בלבו שיביא חנוכה בשיעור זה וחשב בו טעם אחר ... וכן מצאו שם במדרש בכל שבט ושבט טעם מיוחד בקרבנו ובשיעורי הקרבן, ולכן השווה אותם הכתוב לפרט כל אחד בעצמו כאילו לא הוזכר האחר.

"מבהיל".

שנים עשר אנשים מגיעים לאותה תוצאה בדיוק, אבל כל אחד מסיבה שונה לגמרי.

מסיים הרמב"ן: ואחרי כן כללם כאחד, לרמוז כי בעת אחת עלה במחשבתם להקריב החנוכה ולא קדם אחד לחבירו במחשבה ולא בהבאה לפני המשכן, ועל זה הזכירם הכתוב לכולם בהשוואה.

כשכל הזוויות מתאחדות לנקודה אחת, זאת חנוכת המזבח.

אברהם דיקמן לתגובות: beyadsofer@gmail.com

העלון מופץ בעז"ה ביום חמישי בערב. ניתן לשלוח תגובות על הנכתב בגליון עבור מדור 'תגובות הקוראים', עד יום שני בשעה 9 בערב.

אין המערכת מתחייבת להכניס כל תגובה שהיא, והדבר נתון לשיקול המערכת.

כתובת המייל עבור המדור הנ"ל: alon.lorech.t@gmail.com

<<< להצטרפות לרשימת התפוצה יש לשלוח מייל ל: alon-lorech-hatorani+subscribe@googlegroups.com >>>

זמן ועט

ספ"א

על דיוק ועל חיפוש

פעמים מספר נכתב במדור זה על חשיבות הידיעה הבסיסית של קורות העיתים והכרת מושגים היסטוריים שחשובים לתולדות גדולי הדורות וחכמיהם. לפעמים, מה שנדרש אינו אלא חיפוש יסודי אך פשוט, והדברים יתבהרו כל הצורך.

נתמקד כאן בדוגמה אחת, שאינה מוכרעת, ונבחן את צדדיה.

במאמר מסוים הוזכר כי הגה"ק בעל אבני נזר זצ"ל התבטא על הרבי האמרי אמת מגור זצ"ל בתואר 'מלך ישראל'. ברם, לא נכתב מקור לכך, ויש שתהו בתמימות על אמינות השמועה.

מחד גיסא, הדברים מובנים בשל מעמדו האדיר של האמרי אמת, מגדולי מנהיגיה של יהדות אירופה שמלך על קהל עדתו הגדול. אמנם, כשנבוא לבדוק את דיוק השמועה – שכאמור לא צוין מקורה, יש לבדוק ראשית כל את תקופות חייהם ופער השנים שביניהם. הרבי האמרי אמת נולד בשנת תרכ"ו, ואילו האבני נזר נולד בשנת תרצ"ט, כך שהיה גדול ממנו בעשרים ושבע שנים – הפרש שנים גדול ומכובד. מסתבר שהגדרה זו של 'מלך ישראל' נאמרה כאשר האמרי אמת כבר עלה למלוכה וכיהן כאדמו"ר, אחר פטירת אביו השפת אמת בשנת תרס"ה, ואילו האבני נזר נתבקש לבית עולמו בשנת תר"ע, כך שיש לקצוב אמירה זו לחמש השנים שבינתיים.

כשנתחקה אחר המקור, נמצא בספר "ראש גולת אריאל" (חלק ב' עמ' ב) שכך התבטא האבני נזר עליו כשעמדו שניהם לחתום על מודעה רבה לרבני פולין, וכוונתו הייתה שבדין הוא שיהיה קודם לו. היה זה בשלהי שנת תרס"ז, והרי זה כפי שהתברר לעיל.

על מאורע זה מסופר (איש האשכולות עמ' ו) שאכן הביאו את הקול קורא לפני האבני נזר, לחתום ראשון מפני שהיה הכי מבוגר, ואז אמר שהאמרי אמת חתום קודם מפני שהוא מלך ישראל – וזאת אף שהתמנה רק שנתיים קודם לכן, ואילו האבני נזר כיהן כאדמו"ר כבר משנת תר"ל. אלא שהמשך המעשה היה שהשם משמואל זצ"ל קינא לכבוד אביו האבני נזר שהיה מבוגר מהאמרי אמת בקרוב לשלושים שנה, כאמור, ולכן הוא חתום לפניו, אם כי הישמח ישראל שגם הוא היה מבוגר ממנו בשלוש עשרה שנים חתום לאחריו.

אמנם, בספר זה עצמו (חלק א' עמ' קעב הערה 13) סופר שכך התבטא הרה"ק רבי אברהם'לי מפוריסוב זצ"ל על האמרי אמת – שהוא בחינת דוד מלך ישראל.

לעומת זאת, מעניין לציין שיש שכתבו שהאבני נזר עצמו הוא שהתבטא בתואר דומה על הרבי בעל ישמח ישראל מאלכסנדר, ואמר עליו כי הוא 'המלך מן האדמו"רים', וחכם עדיף מנביא (עשר זכויות, פיוטרקוב תרצ"א, דף מ' ע"א, אות כח. והובא בתולדות הישמח ישראל, חלק ראשון, עמ' כא; קלד).

ללמדנו, מלבד חשיבות ציון המקור בכל פרט: לא לכל סיפור יש מקור, אבל לא לכל סיפור בלי מקור יש הכחשה. לעיתים נדרש מעט לברר ולחפש, ולמצוא פרטים מדויקים ואף מוסמכים!

ספ"א

